

ויקרא פרק ה, א-יג - חטאת עולה ויורד

שד"ל ויקרא ד, ג

חטאת - היא היא אשם, אך נקרא חטאת כשעושיין בו חיטוי על קרנות המזבת, ומפני שקוראים להזאה חיטוי כדברי הקרא 'תחטאני באזוב' (תה' נא, ט), על כן נקרא הקורבן הזה חטאת, לא מפני שבא על חטא. וכן אונקלוס תירגם 'הכוחן המחטא אותה - כהנא דמכפר בדמה' (וי' ו, יט), הזכיר הדם שבו היו ההזיות.

ראב"ע ויקרא ה, א

ונפש כי תחטא ושמעה קול אלה - הוא החרם; וכן 'ואת אלית' (שו' יז, ב). והכתוב אחז דרך קצרה, והזהיר שחייב העד להעיד, כי אם לא יגיד, יש עליו עונש מהשם שישא עונו. ואם שכח ולא הגיד ואחר כך נזכר לו (ראה להלן, ה-ו).

רש"י ויקרא ה, ב

או נפש אשר תגע - ולאחר הטומאה הזו יאכל קודשים, או ייכנס למקדש, שהוא דבר שזדונו כרת... ואשם - באכילת קדש או בביאת מקדש.

רשב"ם ויקרא ה, ב

ונעלם ממנו והוא טמא ואשם - על ששכח שהוא טמא ונכנס למקדש או אכל קודש ששניהם במזיד וכת.

רמב"ן ויקרא ה, ב

... ואין הכוונה שיהו אכילת הקדשים וביאת המקדש נלמדים מן ואשם, כי בכל הקרבנות למעלה נאמר כן. אבל הפרשה הזו תקצר בדבר המובן, כי מפני שאין בנגיעת נבלה ושרץ שום חטא, ולא הוזהרו ממנה אפילו הכהנים, אי אפשר שיחייב הכתוב בנגיעתם קרבן; אבל אמר, כי כאשר יטמא האדם ונעלם ממנו הטומאה, או כאשר ישבע ונעלם ממנו השבועה ויחטא, בהעלמה של אחת מאלה יתחייב להביא קרבן. ובידוע שאין בהעלמת הטומאה חטא, זולתי שיעבור עליה, שיאכל קדשים או יבא למקדש; ואין בהעלמת השבועה חטא, זולתי שיעבור עליה. וזה ישוב פשוטן של מקראות בפרשה זו, ולרבותינו בה עוד מדרשים לחיזוק העניין הזה.

רש"י ויקרא יא, ח

ובנבלתם לא תגעו - יכול יהו ישראל מוזהרים על מגע נבלה? תלמוד לומר: "אמור אל הכהנים" וגו' (וי' כא, א) - כהנים מוזהרין ואין ישראל מוזהרין. קל וחומר מעתה: ומה טומאת מת חמורה, לא הזהיר בה אלא כוהנים, טומאת נבלה קלה - לא כל שכן. ומה תלמוד לומר לא תגעו? ברגל.

רשב"ם ויקרא יא, ח

ובנבלתם לא תגעו - בשעה שאתם צריכים ליגע בקודש או לאכול קודש כדכתיב כל הנוגע בהם יקדש, יקדש את עצמו. גם בכלי שרת, גם במזבח, גם בבשר חטאת, בכלם כתיב כל הנוגע בהם יקדש, יקדש ויטהר תחילה. שאם נגע בנבלה או בשאר טומאות הכתובות בתורה יקדש ויטהר ויטבול תחילה קודם נגיעתו בקודש.

שד"ל ויקרא טז, טז

ונשא עונו - אם יאכל קודש או יבוא למקדש או שלא יזהיר את הנוגעים בו. ולדעת [...] השוהה בטומאתו נושא עונו.

לעיון נוסף:

- ברויאר יוחנן, "איסור טומאה בתורה", **מגדים** ב (תשמ"ז), עמ' 45-53.
- מילגרום יעקב, "תפקיד קרבן החטאת", **תרביץ** מ (תשל"א), עמ' 1-8.
- מילגרום יעקב, "החטאת המודרגת של ויקרא ה, א-יג", **בית מקרא** כט (תשמ"ד), עמ' 139-148.

מכללת הרצוג-גוש עציון

ימי עיון בתנ"ך

קייץ תש"ע